

СРПСКО-РУМУНСКА САРАДЊА У АСТРОНОМИЈИ

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ¹, МАГДАЛЕНА СТАВИНСКИ²

¹*Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија*
e-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.yu

²*Astronomical Institute of the Romanian Academy, Astronomical Observatory*
Bucharest, Str. Cutitul de Argint 5, 75212 Bucharest, Romania

Резиме. У овој раду представљена је и анализирана сарадња српских и румунских астронома. Такође су дати подаци о међусобним посетама, добијени истраживањем књиге гостију Астрономске опсерваторије у Букурешту и годишњих извештаја директора Београдске астрономске опсерваторије, објављених у различитим издањима. Дата је и историја четири заједничка сусрета српских и румунских астронома (Темишвар, Београд, Клуж-Напока, Београд), које су организовали аутори овог прилога.

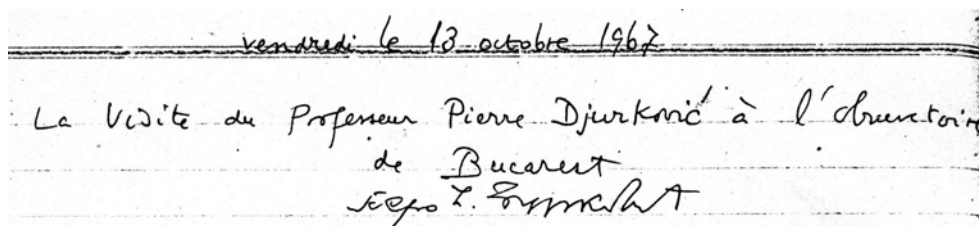
1. УВОД

Овде су анализирани записи српских астронома у књизи гостију астрономске опсерваторије у Букурешту, као и обавештења о узајамним посетама у годишњим извештајима директора Београдске астрономске опсерваторије, Милана Недељковића, Војислава Мишковића, Милорада Протића, Пере Ђурковића, и извештај Божидара Поповића, секретара у време директора Милутина Миланковића, који су објављивани у различитим издањима, као и историја четири заједничка сусрета српских и румунских астронома (Темишвар 1995, Београд 1996, Клуж-Напока 1997, Београд 1998), које су организовали аутори овог прилога. Истовремено то је и приказ српско-румунских контаката и сарадње у астрономији.

2. ПРВИ КОНТАКТИ И РАЗМЕНА ПОСЕТА

Прве узајамне посете српских и румунских астронома, забележене у извештајима о активности Београдске астрономске опсерваторије, су шестодневна посета Пере Ђурковића, директора Београдске опсерваторије, Опсерваторији у Букурешту у октобру 1967, и деветодневна посета Николаеа Динулескуа Београду, исте године (Ђурковић, 1969). Посета Пере

Ђурковића, такође је забележена у књизи гостију Опсерваторије у Букурешту (Сл. 1). Очигледно је да је Перо Ђурковић, директор Београдске опсерваторије (1965-1970), желео да успостави сарадњу и редовну размену посета са Румунским астрономима.

Handwritten note in French: "vendredi le 13 octobre 1967" followed by "La visite du Professeur Pierre Djurkovic à l'Observatoire de Bucarest" and a signature "Pero T. Djurkovic".

Слика 1: Запис Пере Ђурковића у књизи гостију Астрономске опсерваторије у Букурешту.

Петак, 13. октобар 1967.

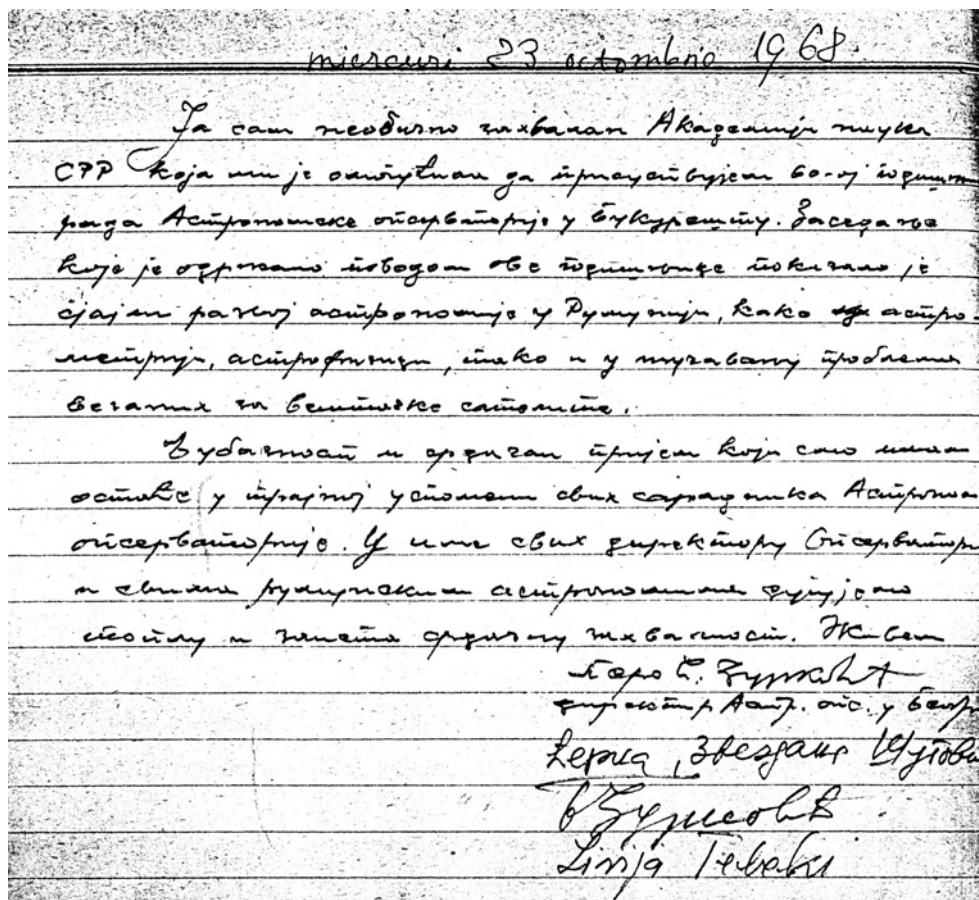
Посета професора Пере Ђурковића Опсерваторији у Букурешту.

Перо М. Ђурковић

Следеће, 1968, у Букурешту су били (Ђурковић, 1969) Драгомир Олевић 30 дана и Ђорђе Телеки 12 дана а у Београду Лудмила Русу 27 дана, Константин Драмба 9 дана и Виктор Ставински 10 дана. У књизи гостију, налази се запис, који су потписали Драгутин Ђуровић са Катедре за астрономију Природно-математичког факултета у Београду, његова жена Лепосава и син Милан, као и Драгомир Олевић (Димитријевић, 2005). Ту је такође и запис од 23. октобра 1968, који су потписали Перо Ђурковић, његова ћерка Звездана Шуговић, жена Бранка Ђурковић и жена Ђорђа Телекија, Ливија Телеки. То сведочи да је Перо Ђурковић укључио у у ову размену посета и Катедру за Астрономију Природно-математичког факултета у Београду, и да су српски астрономи ишли у ове посете често са породицама, што показује посебно пријатељски карактер установљене сарадње.

Тakoђе је занимљиво да је посета у октобру 1968, била поводом прославе 60 година Букурештанске опсерваторије. Можда зато посета Пере Ђурковића није била евидентирана у његовом годишњем извештају (Ђурковић, 1969), пошто је била свечарска а не радна. Одговарајући запис у књизи гостију, дат је са преводом на Сл. 2.

У 1969. Ђурковић бележи посету од 20 дана Љубише Митића и Ивана Паквора Опсерваторији у Букурешту, о чему сведоче и њихови записи у књизи гостију. Ђурковић је 1970. завршио свој директорски мандат и очигледно је да се његовим одласком завршила и свака иницијатива за даљу сарадњу, пошто после тога у књизи гостију постоји празнина од 26 година без иједног записа српских астронома.

Слика 2: Запис у књизи гостију Астрономске опсерваторије у Букурешту. Изузетно сам захвалан Румунској академији наука, која ми је омогућила да присуствујем прослави 60 година Астрономске опсерваторије у Букурешту. Седница поводом овог јубилеја, показала је изванредан развој астрономије у Румунији, како у Астрометрији и Астрофизици, тако и у истраживању земљаних вештачких сателита.

Гостопримство и топао дочек који смо имали, остаће заувек у успомену свих нас. Изражавам моју искрену захвалност директору Опсерваторије и свим румунским астрономима. Живели!

Перо Бурковић

Директор Београдске Астрономске опсерваторије

Терка Звездана Шуговић

Б. Бурковић

Ливија Телеки

3. ОБНАВЉАЊЕ КОНТАКАТА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАЈЕДНИЧКИХ СКУПОВА

Када је ступио на дужност директора Београдске астрономске опсерваторије, новембра 1994, М. С. Димитријевић је, желећи да успостави сарадњу српских астронома са астрономима суседним земаља, написао писмо М. Ставинској са предлогом да измењају посете и да потпишу споразум о сарадњи две установе. М. Ставинска га је позвала у Букурешт, где су 12. Маја 1995, у току његове посете, потписали споразум о сарадњи. Напоменимо да овај споразум још увек важи и да је омогућио међусобне посете преко Српске и Румунске академије наука, астрономима из обе земље. Такође су се сагласили да организују округли сто српских и румунских астронома о сарадњи, и да наставе да организују по један сваке године, да би се међусобно упознали са радом и резултатима и олакшали сарадњу.

Први румунско-српски округли сто о сарадњи у астрономији организован је два месеца касније, 20. јула 1995, у Темишвару. Из Србије су били присутни Јелисавета Арсенијевић, Зорица Цветковић, Миодраг Дачић, Милан С. Димитријевић, Слободан Јанков, Дарко Јевремовић, Лука Ч. Поповић и Иштван Винце (Димитријевић, 1996).

Други југословенско-румунски округли сто о сарадњи у астрономији одржан је у Београду, 8. октобра 1996, непосредно пре XI националне конференције југословенских астронома (Београд, 9-11. 10. 1996), тако да су румунски гости могли да присуствују на оба скупа. Учесници су били (Димитријевић, 1997): Магдалена Ставински, Петре Попеску, Лучијан Бурш (Lucian Burs), Ласло Фаркаш, Александру Хорват, Жоржета Мариш (Georgeta Maris), Олга Атанацковић-Вукмановић, Зорица Цветковић, Миодраг Дачић, Милан С. Димитријевић, Гојко Ђурашевић, Зоран Кнежевић, Јелена Милоградов-Турин, Драгомир Олевић, Лука Ч. Поповић, Војислава Протић-Бенишек, Веселка Трајковска и Иштван Винце.

Трећи румунско-српски округли сто о сарадњи у астрономији, организован је у Клужу-Напоки, 6. септембра 1997 после Треће генералне конференције Балканске уније физичара (Клуж-Напока, 2-5. 09. 1997). Из Србије су присуствовали (Димитријевић, 1998) Зорица Цветковић, Милан С. Димитријевић, Слободан Нинковић, Лука Ч. Поповић, Веселка Трајковска и Иштван Винце.

Четврти југословенско-румунски астрономски скуп био је организован као конференција, и одржан у Београду од 5. до 8. маја 1998. Списак учесника (Димитријевић и Поповић, 1999) има 57 имена, а из Румуније су присуствовали (Димитријевић, 1999) Магдалена Ставински, Василе Миок, Петре Попеску, Жоржета Мариш (Georgeta Maris), Кристина Блага, Адриан Кристеа, Дан Молдован, Александру Хорват и Ласло Фаркаш. Зборник радова (Димитријевић и Поповић, 1999) има 245 страница, а секције су биле Астрофизика (19 радова), Астрометрија (7 радова), Небеска механика (6),

потпуно помрачење Сунца 11. августа 1999 (3) и Астрономија у Археологији, Историји и Култури (17), укупно 52 рада.

Слика 3: Други југословенско-румунски округли сто о сарадњи у астрономији, Београд 8. октобар 1996. Милан С. Димитријевић, Магда Ставински, Александру Хорват, Војислава Протић-Бенишек, Гојко Ђурашевић.

Слика 4: Други југословенско-румунски округли сто о сарадњи у астрономији, Београд 8. октобар 1996. Стоје: Петре Попеску, Лучијан Бурш, Зоран Кнежевић, Веселка Трајковска, Лука Ч. Поповић, Драгомир Олевић, Ласло Фаркаш, Зорица Цветковић, Олга Атанацковић-Вукмановић, Гојко Ђурашевић, Александру Хорват, Миодраг Дачић, Иштван Винце. Седе: Јелена Милоградов-Турин, Милан С. Димитријевић, Магда Ставински, Војислава Протић-Бенишек.

Слика 5: XI национална конференција југословенских астронома (Београд, 9-11.10.1996). Магда Ставински, Милан С. Димитријевић. Позади: Мијат Мијатовић.

Слика 6: XI национална конференција југословенских астронома (Београд, 9-11.10.1996). Петре Попеску и Војислава Протић-Бенишек.

Слика 7: На Астрономској опсерваторији у Клуџу, после Трећег румунско-српског округлог стола о сарадњи у астрономији (6. септембра 1997). Милан С. Димитријевић, Василе Миок, Зорица Цветковић.

Слика 8: Четврта југословенско-румунска астрономска конференција, Београд, 5-8. мај 1998. Миодраг Дачић, Зорица Цветковић, Петре Попеску.

Слика 9: Учесници Четврте југословенско-румунске астрономске конференције, Београд, 5-8. мај 1998. Први ред: Еди Бон, Иштван Винце, Радомир Петровић, Сања Еркапић, Миодраг Дачић, Драгомир Олевић. Други ред: Радомир Ђорђевић, Наташа Поповић, Јелена Милоградов-Турин, Милан С. Димитријевић, Магда Ставински, Жоржета Мариш, Каталин Барлаи, Драгана Танкосић, Александар Кубичела. Позади: Весна Живков, Дан Молдован, Милорад Ђокић, Предраг Јовановић, Василе Миок, Петре Попеску, Александар Томић, Зорица Цветковић, Слободан Нинковић, Лука Ч. Поповић, Зоран Кнежевић, Кристина Блага, Адриан Кристеа, Божидар Д. Јовановић, Владо Милићевић, Снежана Марковић-Кршљанин, Милутин Тадић.

Слика 10: Четврта југословенско-румунска астрономска конференција, Београд, 5-8. мај 1998. Каталин Барлаи, Кристина Блага, Жоржета Мариш, Василе Миок.

Слика 11: Четврта југословенско-румунска астрономска конференција, Београд, 5-8. мај 1998. Иштван Винце, Ласло Фаркаш, Александру Хорват.

Скупови српских и румунских астронома омогућили су да боље познајемо наш рад и активности и да се међусобно упознамо. Они су такође иницирали узајамну сарадњу и били од значаја за касније организовање Балканских астрономских конференција. Надамо се да смо овим низом скупова допринели сарадњи српских и румунских астронома и развоју међусобних односа астронома Балкана и југоисточне Европе.

Литература

- Димитријевић, М. С.: 2005, "О посетама српских астронома Астрономској опсерваторији у Букурешту", *Публ. Астрон. Друштва „Пуђер Бошковић“* **6**, 177-184.
- Dimitrijević, M. S.: 1996, "Belgrade Astronomical Observatory in 1995", *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **52**, 1-86.
- Dimitrijević, M. S.: 1997, "Belgrade Astronomical Observatory in 1996", *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **55**, 1-94.
- Dimitrijević, M. S.: 1998, "Belgrade Astronomical Observatory in 1997", *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **59**, 1-122.
- Dimitrijević, M. S.: 1999, "Belgrade Astronomical Observatory in 1998", *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **63**, 1-160.
- Dimitrijević, M. S. and Popović, L. Č.: 1998, "Proceedings of the 4th Yugoslav-Romanian Astronomical Meeting", *Publ. Astron. Obs. Belgrade* **60**, 1-245.
- Djurković, P. M.: 1969, Rapport sur l'Activité de l'Observatoire Astronomique de Belgrade de 1966 à 1969", *Bul. Obs. Astron. Belgrade* **XXVII**, No. 2, 143-156.

SERBIAN-ROMANIAN COLLABORATION IN ASTRONOMY

In this contribution we present and analyze the collaboration of Serbian and Romanian astronomers. We also give the data on mutual visits of Romanian and Serbian astronomers, obtained by investigating the Guest book of Bucharest Astronomical Observatory and Annual Reports of Directors of Belgrade Astronomical Observatory published in various editions, as well as the history of four common meetings of Romanian and Serbian astronomers (Timisoara, Belgrade, Cluj-Napoca, Belgrade) organized by authors of this contribution.